

УДК 7.091

Мельник Мирослава Миколаївна
кандидат мистецтвознавства, доцент
Київського національного університету
культури і мистецтв
mirchukmmm@gmail.com;

Ковпак Наталія Костянтинівна
асистент Київського національного
університету культури і мистецтв
marinenko.natalia@gmail.com

ПЕРФОРМАНС ЯК ФОРМА АКЦІОНІЗМУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ МИСТЕЦЬКИХ ДІЙСТВ

Мета роботи – охарактеризувати специфіку акціонізму як художнього явища в сучасному мистецтві, визначити видовищну специфіку перформансу як мистецької форми акціонізму. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні аналітичного, мистецтвознавчого, емпіричного, порівняльного, функціонального та системного методів дослідження, а саме: зародження та розвиток перформансу як форми акціонізму; специфічних ознак перформансу; імпровізацію як одну з головних особливостей перформансу; ігровий елемент у перформансі. **Наукова новизна** полягає у: систематизації основних принципів перформансу як форми акціонізму в мистецькому просторі; обґрунтуванні структурних особливостей перформансу в системі провідних мистецьких напрямів. **Висновки.** Акціонізм у світовому мистецькому просторі визначає просторові події-акції, в яких концентровано виражені життєві ідеали суспільства. Поява та формування перформансу відбувається через міжнародні мистецькі зв'язки, враховуючи досвід зарубіжних митців. Виявлено тісний взаємозв'язок перформансу з мистецтвом театру, тому дану форму вважають театралізовано-пластичним дійством із застосуванням візуальних засобів, яка проводиться у реальному часі. Такі дійства в своїй основі мають імпровізаційний характер, що дозволяє адаптувати тематику перформансу до нових запропонованих обставин. А тому головною туг є імпровізаційно-асоціативна дія, яка тісно поєднується з ігровими елементами. Тому акціонізм з усіма його видовищними формами виокремлюється у цілісну мистецьку структуру.

Ключові слова: акціонізм, акція, перформанс, імпровізація, мистецтво.

Мельник Мирослава Николаевна, кандидат искусствоведения, доцент Киевского национального университета культуры и искусств; Ковпак Наталья Константиновна, ассистент кафедры режиссуры эстрады и массовых праздников Киевского национального университета культуры и искусств

Перформанс как форма акционизма в контексте современных художественных представлений

Цель работы – охарактеризовать специфику акционизма как художественного явления в современном искусстве, определить зрелищную специфику перформанса как художественной формы акционизма. **Методология** исследования заключается в применении аналитического, искусствоведческого, эмпирического, сравнительного, функционального и системного методов исследования, а именно: зарождение и развитие перформанса как формы акционизма; специфических признаков перформанса; импровизацию как одну из главных особенностей перформанса; игровой элемент в перформансе. **Научная новизна** заключается в: систематизации основных принципов перформанса как формы акционизма в художественном пространстве; обосновании структурных особенностей перформанса в системе ведущих художественных направлений. **Выводы.** В результате проведенного исследования можно констатировать, что акционизм в мировом художественном пространстве определяет пространственные события-акции, в которых концентрировано выражены жизненные идеалы общества. Возникновение и формирование перформанса происходит через международные связи, учитывая опыт зарубежных деятелей искусств. Определено тесную взаимосвязь перформанса с искусством театра, поэтому данную форму считают театраллизованно-пластическим действием с применением визуальных средств, которая проводится в реальном времени. Такие действия в своей основе имеют импровизационный характер, который позволяет адаптировать тематику перформанса к новым предлагаемым обстоятельствам. Поэтому главным здесь является импровизационно-ассоциативное действие, которое тесно соединяется с игровыми элементами. Поэтому акционизм со всеми его зрелищными формами выделяется в целостную художественную структуру.

Ключевые слова: акционизм, акция, перформанс, импровизация, творчество.

Melnyk Myroslava, PhD Arts, Assistant Professor at of stage and gala festivals, Kyiv National University of Culture and Arts; Kovpak Natalia, assistant at of stage and gala festivals Kyiv National University of Culture and Arts.

Performance as a form of actionism in the context of modern artistic events

The purpose of the work. To characterise the specific of the actionism like a creative phenomenon in modern art, to identify the spectacular specific of performance like an art form of action art. The **methodology** of this research –

is using of analytical, art, empirical, comparative, functional and systemic methods of analysis, for example like origin and development of performance as a form of actionism; specific features of performance; improvisation as one of the main features of the performance; acting element in the production. The **scientific novelty** consists: in the systematisation of the fundamental principles of performance as a form of action art in the artistic space; what are the structural features of production in the system of leading artistic trends. **Conclusions.** According to the conducted research it can be stated that actionism in the world artistic space determines the area of events-actions with life ideals of society that are concentrated in them. The foundation and formation of the performance in Ukraine happen with the help of all international experience. It was defined as the close interrelation of performance, so this is the form which considered a theatrical-plastic action with the use of VFX which is happened real-time. These actions are based on improvisation, and it allows to adapt the theme of performance to the newly proposed circumstances. According to this, it is based on improvisational-associative action which is connected with acting elements. Therefore, actionism with all its spectacular forms takes exclusive place in modern art.

Key words: actionism, action, performance, improvisation.

Актуальність теми дослідження. Динамічний розвиток сценічних мистецтв ХХІ-го століття характеризується, насамперед, виникненню нових форм, видів та жанрів. Такі якісні зміни в культурі та мистецтві відбуваються завдяки міжнародному соціокультурному співробітництву. Виходячи з цього, сучасні видовищні форми потребують нових концептуальних підходів до їх створення. Таким новітнім переосмисленням мистецтва є акціонізм, який став своєрідним діалогом засобами мистецтва, способом формування та вираження конкретної думки. На сьогодні однією із популярних форм акціонізму є перформанс. Розглядаючи його як мистецьку форму, варто акцентувати увагу на тому, що тематика полягає у звичних життєвих явищах, які знаходять своє відображення у певних вподобаннях, поглядах, ідеалах.

Аналіз досліджень і публікацій. Акціонізм як загальний термін на позначення динамічних, процесуальних мистецьких дійств розглядав у своїй праці О. Клековкін [4]. Історіографію виникнення перформансу та його суть зафіксовано у Вікіпедії й у працях Ганни Фадєєвої [8]. Мистецькі жанри та їх форми описував у своїй книзі Єжи Гротовський [2]. Перформанс, як один з провідних мистецьких напрямів, аналізувала у своїй монографії К. Станіславська [7]. Перформанс, як візуальне мистецтво, аналізували Алфьорова З. [1], Пави П. [5]. Чудовська-Кандиба І. [9] досліджувала перформанс у контексті візуальних комунікативних практик як зорове, а не словесне дійство. Шнирьова О. [10] акцентувала увагу на включення в дійство ігрового елементу. Практичне втілення перформансу та застосування в ньому контактної імпровізації засобами хореографії здійснює Анжела Доній [3].

Попри аналіз наукових та практичних джерел щодо понять акціонізму та популярної його форми – перформансу, можна констатувати, що кількість праць у мистецтвознавстві, які висвітлюють даний напрям і його форми, недостатньо.

Мета – охарактеризувати специфіку акціонізму як художнього явища в сучасному мистецтві, визначити видовищну специфіку перформансу як мистецької форми акціонізму.

Викладення основного матеріалу. Акціонізм у світовому мистецькому просторі вперше почали застосовувати в середині ХХ століття, в Україні – наприкінці 90-х років ХХ століття. Акціонізм визначає мистецькі просторові події-акції, в яких сконцентровано виражаються та презентуються нетипові ідеї життєвих явищ. Великий вплив на творення акціонізму в Україні мали розширення міжнародних мистецьких зв'язків. Використовуючи міжнародний науково-технологічний досвід, формування акціонізму в Україні визначається загальною динамікою розвитку вітчизняного мистецтва.

За визначенням О. Клековкіна, "акціонізм (від лат. action – дія, вчинок; фр., англ. actionnisme) – загальний термін на позначення динамічних, процесуальних мистецьких дійств, у яких роль мистецького твору відведено елементарному жесту (гепенінг, перформенс, флюксус, мистецтво процесу, мистецтво демонстрації, бодіарт, бум, енвайромент тощо) – один із напрямів авангардного мистецтва, що дістав поширення в Західній Європі та США у 1950–1960-х рр.; інколи вживаються узагальнені терміни action або action art (мистецтво дії), де художній твір замінюється спровокованою подією й акцент переноситься з твору на сам процес арт-діяльності" [4, 85].

Люди завжди намагалися поєднати мистецтво з реальністю. Таке намагання призводить до виникнення новітніх методів, за допомогою яких думки знаходять своє вираження у художньому втіленні, яке має дієву основу. Такі дії набувають форми акцій, в основі яких лежить лозунг, заклик. Проведення акцій спрямовується на сам процес їх проведення. Застосовуються художні прийоми, де емоційна складова автора або організатора не є першочерговою для вираження внутрішніх переживань. Акція завжди вибухова та не має в своїй основі соціальних стереотипів. Проте, використання художніх засобів, елементів багатьох видів мистецтв виводить акціонізм на новий рівень, утворюючи нові творчі форми, які розвиваються у часі й просторі. Однією із популярних нових форм в Україні сьогодні є перформанс.

"Перформанс або перформенс – вислів, який з фр. може бути передано як "театр візуальних мистецтв", – виникає в 1960 році. <...> Перформанс нарівні поєднує візуальні мистецтва, театр, танець, музику, відео, поезію і кіно. Місцем його дії є не театр, а музей або художні галереї. Перформанс являє собою приклад "калейдоскопічного, мультитематичного дискурсу" [5, 258]. Перформанс виник з вуличних виступів футуристів, клоунади дадаїстів, театру Баухауза. Великий вплив на виникнення даної форми мали язичницькі та східні культури, різноманітні шаманські обряди, філософські та релігійні вчення та ін. Також виникнення перформансу пов'язано з проблемами живопису авангарду: подолання живописного простору картини, вихід до конструкції як основна тенденція авангардного мистецтва. "Вперше слово "перформанс" було застосовано до свого твору-дії композитором Дж. Кейджем в 1952 році, який виконав на сцені "4'33" (4 хвилини 33 секунди тиші). В афіші цього концерту значилося – перформанс" [6].

З початку виникнення перформансу, було визначено конкретне місце проведення та його спрямування. Проте з розвитком мистецтва, дана форма перетворюється на театралізоване дійство, дія якого проходить у спеціалізованих приміщеннях, міських площах, вулицях, навіть, на природі, включаючи елементи процесуальних та статичних арт-практик. Тому, можна прослідкувати розвиток перформансу, який до кінця ХХ-го століття синтезував багато елементів різних жанрів мистецтв та вийшов із виставкових залів, музеїв, художніх галерей у навколишнє середовище для того, щоб якомога більше залучити людей у творчий процес.

Дослідники трактують перформанс як напрям, форму, жанр, вид. "Я не хочу відкривати щось нове, а лише те, що забуте. Таке прадавнє, що поділу на мистецькі жанри тут не вдасться здійснити" [2, 135]. Проте, враховуючи схожість з гепенінгом, перформанс все ж таки науковці визначають як форму сучасного сценічного мистецтва. Перформанс – вистава, виступ. Це публічне дійство з символічним реквізитом, конкретними, іноді не підготовленими діями, із застосуванням візуальних засобів. Саме таке дійство демонструється перед глядачами у реальному часі.

Перформанс можна віднести до двох мистецьких напрямів. Перший – до образотворчого мистецтва, де квазітеатральне дійство виконує професійний художник поодиноці або з декількома найнятими статистами, колегами-соратниками, зазвичай без словесного супроводу. "Перформанс (уживана назва – перфоманс, англ. Performance – виконання, подання, виступ) – форма сучасного мистецтва, в якій твір складають дії художника або групи в певному місці та в певний час. До перформансу можна віднести будь-яку ситуацію, що включає чотири базові елементи: час, місце, тіло художника і ставлення художника і глядача. У цьому полягає відмінність перформансу від таких форм образотворчого мистецтва, як картина або скульптура, де твір визначається виставленим об'єктом" [6].

Другий – до театралізовано-пластичних дійств. На відміну від власне театральної вистави, перформанс часто нехтує фабульною побудовою. Частий елемент шокуючого блюзнірства концентрується в невизначеній одиниці часу, при цьому кожна наступна фаза не відрізняється принципово від попередньої.

Перфоманс може поєднувати хореографію, музику, навколорелігійне дійство та карнавал блюзнірств, але все це втілюється в єдності осмисленого творчого жесту. Жанр дозволяє художнику лавірувати між шаманізмом ("оргії" й "містерії" Германа Ніцше, близько 1962 року) та технократією (майже всякий перформанс передбачає фото- і відеофіксацію), часом поєднуючи й те й інше.

Перформанс – це гра з публікою. Він має кілька ознак: – реакція глядача передбачена наперед; – головне завдання – шокувати публіку, викликати емоції; – домінує прояв реальності над літературною складовою; – складається з дратівливих, психологічно травмуючих елементів: звук, фрази.

Перформанс зосереджений на тому, щоб зробити глядача більш розкутим. Філософське тлумачення дійсності, атмосфера метафізики, подолання незвичного – все це засоби для досягнення головної мети перформансу: заповнити у глядачів нішу нестачі емоцій у повсякденному житті.

Перформанси – дуже багатогранна форма мистецтва. Існують театральні перформанси – і там дійсно межа між театром та performance art майже не помітна. Не завжди легко відокремити найсучасніший театр від перформансного. Перш за все, відмінність у візуальній та концептуальній частинах, в тому, хто його робить. Перформанс іноді називають "театром художника". Якщо "театр" роблять художники, то це, швидше за все, ближче до перформансу. Якщо роблять люди з театральною освітою, то, скоріше, це театр, навіть дуже сучасний із застосуванням інноваційних технологій.

У театрі діє принцип сценічної умовності, якого немає в перформансі – там все справжнє: час, предмети, почуття, там немає сцени, ролей, а є принцип "тут і зараз". Перформанс має на меті зробити аудиторію співучасником та шокувати, здивувати неординарністю художнього вирішення. Важливим є забезпечення піару та підтримка ЗМІ, оскільки будь-якій творчій людині необхідно якомога більше уваги аудиторії. Без активного обговорення в медіапросторі не буде тієї вибухової реакції, якої очікує митець, а відтак дійство можна буде вважати завершеним.

Дивитися перформанс потрібно уважно. Бажано з початку й до кінця наживо, а не в документації. Важливо прочитати концептуальний текст, який супроводжує роботу. Дивитися треба з відкритим серцем і розумом, залучати всі органи чуття. "Перформанс майже завжди перебуває на межі між сакральним (ритуальним) і повсякденним. Він зорієнтований, насамперед, на зоровий (візуальний), а не словесний (вербальний) характер сприйняття" [9, 280]. Загалом, функції артиста, який задіяний у перформансі і є перформером, здебільшого імпровізовано багатогранні, так, як неочікувані та яскраві у своїх вирішеннях. Тому, слова, які включені в програму, мають здебільшого символічне значення, прихований зміст, ніж звичне інформативне спрямування. Перформери не мають традиційної драматургічної структури. Ті речі та явища, які завдяки перформерам поєднуються набувають зовсім несподіваного ідейного спрямування, в основному побудовані на імпровізації. Це своєрідна сценічна гра, не обумовлена зафіксованим драматичним текстом й не підготовлена на репетиціях, а дійство, яке створюється безпосередньо у процесі виконання. Характерною ознакою імпровізації є збіг у часі моменту створення й відтворення творчого задуму перформанса. Саме елементи імпровізації дозволяють адаптувати тематику перформансу до нової публіки, до місця дії. Для проведення успішного перформансу, перформерам при імпровізації потрібні темперамент, хороша пам'ять, увага, винахідливість, миттєва реакція на непередбачувані глядацькі дії, багата фантазія та чудове володіння тілом. Всі ці основні складові забезпечують успіх перформансу. Хореограф Анжеліка Доній створила школу контактної імпровізації та перформансу. На її думку, саме завдяки танцю та контактної імпровізації люди отримують, окрім задоволення, гідну практику для вдосконалення тіла та свідомості. А перформанс, за визначенням Анжеліки Доній, це мистецтво бути видимим, живим, це мистецтво композиції простору, часу саме в рамках чи поза ними свого власного танцю. Тому завдяки практичним тренінгам, вона намагається допомогти розвивати композиційне мислення тим, хто зацікавлений контактною імпровізацією та перформансом [3]. Тому головною особливістю перформансу є імпровізаційно-асоціативна дія.

Класичний перформанс, на відміну від посткласичного, більш сучасного (який започатковано у 80-х роках), не пов'язаний безпосередньо з медіатехнологіями, хоча він може їх використовувати. Він пов'язаний з тілом та особистим досвідом, він автентичний. Це означає, що в ньому все справжнє. Класичний перформанс часто стає свого роду випробуванням, дослідженням власних можливостей. Твір народжується з особистої історії й міфології автора. Такий перформанс екзистенційний.

Перформанс може бути й реальністю, й символом, він – багатогранний. Художник-перформансист схожий на живописця, але полотно – це простір, а кисть – це тіло. Оскільки у людини в просторі більше можливостей, більше вимірів, ніж на полотні, художники звертаються до перформансу все частіше.

На Новій сцені петербурзького Олександрійського театру відбулася прем'єра безпрецедентної за вітчизняними мірками вистави. Проект "Нейроінтегрум" являє собою аудіовізуальний перформанс, керований за допомогою енцефалограми.

Перш ніж глядач допускають до "Нейроінтегрума", йому належить подивитися відеоролик. Лідер проекту медіахудожник Юрій Дідевич придумав спроектувати на великий екран в режимі реального часу рухливу комп'ютерну графіку, інспіровану командами з людського мозку. Фокус "Нейроінтегрума" в тому, що мозкова активність не опосередкована м'язовою: зображення безпосередньо керується нейронними сигналами, які вловлює насадка енцефалограми, що розташована на голові жінки-перформера. Для Юрія Дідевича це не пустощі, а реалізація філософських поглядів: художник мріє про симбіоз людини й комп'ютера, а в згаданому відеоролику розповідає, що інтеграція з машиною – справа найближчого майбутнього і новий щабель еволюції.

Далі публіка потрапляє в глядацьку залу, де її поглядам відкривається гола вертикальна площина, затянута полотнищем екрана. Перед ним самотньо сидить на стільці перформер Олександра Румянцева: саме її мозок управляє комп'ютерною системою. Олександр Румянцеву вибрали на спеціальному кастингу – нічим подібним вона раніше не займалася, до театру відношення не мала, зате має емоційну стабільність. Світло гасне, динаміки вистрілюють тривожними низькочастотними вібраціями, а на екрані хаотично шикуються чорні ламані лінії – тріщини. Спочатку вони вміщаються на вертикальній площині, поступово заповнюючи й підлогу. Потім диспозиція змінюється: на чорному фоні видніються білі точки, щось на зразок сніжинок, а над ними розгойдуються великі щупальця. Потім вони забарвлюються в різні кольори. На прощання перформер О. Румянцева генерує велику порцію пластівців, які світяться та розлітаються по екрану.

Важливим у перформансі є включення в дійство ігрового елемента, який, навіть, може шокувати глядачів. Він "звільняє мистецькі твори від претензій на виключність, від амбіцій пророцтва та учительства. Гра зводить до лаконічних й елементарних форм, з перестановкою акцентів зі змісту на механіку гри, будується на абсурді та парадоксах, що звільняють художника від скутості нормативами відомого" [10, 73].

Тож, враховуючи підготовку та проведення перформансу, варто зазначити, що дана форма містить багато елементів театрального мистецтва. Проте, він радикально відрізняється від класичного сприйняття творів мистецтв. У перформансі акцентується увага на безмежність у часі, певні провокації, ігрові моменти, соціальність, різноманітні естетичні категорії.

У Львові вже відмічає десятий ювілей єдиний в Україні міжнародний фестиваль "Дні Мистецтва Перформанс". В рамках проведення фестивалю перформансу у Львові у 2009 році було створено Школу перформансу, де сучасна молодь проходила навчання даної сучасної форми. Майстер-класи проводили європейські фахівці. Це дає підстави констатувати, що саме молодь зацікавлена у популяризації даної форми, не дивлячись на те, що не кожен глядач сприймає перформанс як мистецтво.

Аналізуючи перформанс, як один з провідних мистецьких напрямів, К. Станіславська зазначає, що "перформанс сьогодні – це, напевне, найщиріша з мистецьких форм, тому що відбувається тут і зараз, презентуючи особистість митця в теперішньому просторі й теперішньому часі, в цю саму мить. Це головна з відмінностей театру і перформансу: глядач і художник знаходяться у реальному, а не ілюзорному світі. Більш того, сучасний театр та нові форми театральності набувають сьогодні перформативних ознак, що дає право прогнозувати як раз таки не театралізацію перформансу, а перфоматизацію театру" [7, 90]. Звичайно, з таким визначенням можна погодитись, а можна й ні, адже театр – це самодостатнє високе професійне мистецтво. Але те, що перформанс ствердився як мистецька форма є беззаперечним фактом.

Наукова новизна полягає у: систематизації основних принципів перформансу як форми акціонізму в мистецькому просторі; обґрунтуванні структурних особливостей перформансу в системі провідних мистецьких напрямів.

Висновки. З вищезазначеного можна зробити висновки, що перформанс на даному етапі формується, враховуючи досвід зарубіжних митців, постійно вдосконалюється під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, потреб суспільства. Сьогодні, ствердившись як мистецька форма, перформанс набуває ознак театралізовано-пластичного дійства з імпровізаційними та ігровими елементами. Безперечно, перформанс може і не вирізнятися високою професійною майстерністю виконавства, проте він завжди розкриває засобами мистецтва ті теми, що хвилюють простих людей. Тому саме акціонізм, з усіма його видовищними формами, виокремлюється у цілісну мистецьку структуру, що розкриває духовний світ суспільства, дає можливість людям пережити нові почуття, емоції та враження.

Література

1. Алфьорова З. І. Перформанс як візуальне мистецтво. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: наук. журнал. 2006. Вип. 7. С. 3-8.
2. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер. Під редакцією Н. Бічуча, І. Денисюка, серія "Мистецтво театру", Львів, 1999. 185 с.
3. Доній Анжела : Контактна імпровізація і перформанс. URL : <http://www.angeldance.ru/articles>
4. Клековкін Олександр. THEATRICA : Ін-т проблем сучас. мистецтва НАМ України. Київ : Фенікс, 2012. 800 с.
5. Пави П. Словарь театра / Пер. с фр.; под ред. Л.Баженовой. Москва: ГИТИС, 2003. 516 с.
6. Перформанс. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/Перформанс>
7. Станіславська К. І. Мистецько-видовищні форми сучасної культури : монографія : вид. друге, перероб. і доп. Київ : НАККіМ, 2016. 353 с.
8. Фадеева А. Мир искусства и мир перформанса. Традиции отечественного искусства XX века в практике московского перформанса 1970-80-х годов. Арт-азбука: словарь современного искусства. URL : <http://azbuka.gif.ru/critics/fadeeva/>
9. Чудовська-Кандиба І.А. Перформанс візуальних комунікативних практик у сучасному соціокультурному просторі. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : зб. наук. праць. Вип. 15. Харків, 2009. С. 280-282.
10. Шнырева О. А. Перформансы концептуализма. Бренное и вечное: проблемы функционирования и развития культуры : 2000 год : Тезисы докладов и выступлений науч. конф., 24-26 октября 2000 г. Вып. 3. Великий Новгород : НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2000. С. 73.

References

1. Alfiorova Z. I. (2006). Performance as a visual art. Bulletin of the Kharkov State Academy of Design and Arts: scientific journal, 7, 3-8. [in Ukrainian].
2. Grotowski E. (1999). Theater. Ritual. The performer. (N. Bichuy, I. Denisyuk, Trans.). Series "The Art of the Theater". Lviv [in Ukrainian].
3. Donya Angela: Contact improvisation and performance. Retrieved from <http://www.angeldance.ru/articles/> [in Ukrainian].
4. Klekovkin, A. (2012). THEATRICA. Kyiv: Phoenix [in Ukrainian].

5. Pavi, P. (2003). Dictionary of Theatre. (L. Bazhenova, Trans.). Moscow: Publishing house "GITIS" [in Russian].
6. Performance – Wikipedia. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki/Property/> [in Ukrainian].
7. Stanislavskaya K. I. (2016). The artistic and spectacular forms of modern culture: monograph: the form. secondly, processing. Kyiv: NAKKiM [in Ukrainian].
8. Fadeeva A. (n. d.). The world of art and the world of performance. The traditions of the national art of the twentieth century in the practice of the Moscow performance of the 1970s and 1980s. Art-ABC: Dictionary of contemporary art. Retrieved from <http://azbuka.gif.ru/critics/fadeeva/> [in Ukrainian].
9. Chudovskaya-Kandyba I.A. (2009). Performance of visual communicative practices in modern socio-cultural space. Methodology, theory and practice of sociological analysis of modern society: Sb. sciences works, №15, 280-282. Kharkiv [in Ukrainian].
10. Shnireva O. A. (2000). Performance of Conceptualism. Brute and eternal: problems of the functioning and development of culture: 2000: Theses of reports and speeches scientific. Conf., October 24-26. №3, 73. Veliky Novgorod: NovGU them. Yaroslav Mudryy [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 15.04.2018 р.

УДК 76.038.532:766.012(477)

Мельник Оксана Ярославівна

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри
дизайну та основ архітектури Національного
університету "Львівська політехніка"
o.melnyk@hotmail.com;

Штець Віктор Олексійович

старший викладач кафедри дизайну
та основ архітектури Національного університету
"Львівська політехніка"
victor.shtets@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ГРАФІЧНО-КОМПОЗИЦІЙНИХ ВИРШЕНЬ У КНИЖКОВО-ЖУРНАЛЬНІЙ ГРАФІЦІ Р. ЛІСОВСЬКОГО

Мета роботи – розкриття творчого методу українського графіка Р. Лісовського, вияв особливостей структурно-композиційних та образно-змістових вирішень обкладинок, виконаних Р. Лісовським у різні періоди творчості. **Методологія** дослідження передбачає застосування методу індукції для систематизації ілюстративного матеріалу. Для аналізу творів митця використано мистецтвознавчі категорії, а також практичний досвід візуального, стилістичного, морфологічно-композиційного, геометричного та комплексного аналізу. **Наукова новизна** полягає в розширенні уявлень про творчість Р. Лісовського у сфері книжкової графіки; вияві ключових стилістичних, образних та композиційних аспектів його обкладинок. **Висновки.** Джерелом натхнення для Р. Лісовського було культурне річище необароко, ознаки якого наявні майже у кожній обкладинці митця. Водночас чимала кількість обкладинок позначена рисами експресіонізму та конструктивізму, що синтетично поєднуються з традиційними національними мотивами. Рисами індивідуального почерку митця визначено округлу (іноді кугасту) форму декоративних елементів, особливе співвідношення чорного та білого (часто 1:1), високу виконавську культуру, яскраво виражений нахил до декоративності.

Ключові слова: Р. Лісовський, обкладинка, книжкова графіка, композиція, мотив, необароко.

Мельник Оксана Ярославівна, кандидат искусствоведения, доцент кафедры дизайна и основ архитектуры Национального университета "Львовская политехника"; Штець Виктор Алексеевич, старший преподаватель кафедры дизайна и основ архитектуры Национального университета "Львовская политехника"

Особенности графическо-композиционных решений в книжно-журнальной графике Р. Лисовского

Цель работы – раскрытие творческого метода украинского графика Р. Лисовского, выявление особенностей структурно-композиционных и образно-смысловых решений обложек, выполненных Р. Лисовским в разные периоды творчества. **Методология** исследования предполагает применение метода индукции для систематизации иллюстративного материала; для анализа произведений художника использовано искусствоведческие категории, а также практический опыт визуального, стилистического, морфологически-композиционного, геометрического и комплексного анализа. **Научная новизна** работы заключается в расширении представлений о творчестве Р. Лисовского в сфере книжной графики; проявлении ключевых стилистических, образных и композиционных аспектов его обложек. **Выводы.** Источником вдохновения для Р. Лисовского было культурное русло необарокко, признаки которого имеются почти в каждой обложке художника. В то же время немалое количество обложек обозначено чертами экспрессионизма и конструктивизма, что синтетически сочетаются с традиционными национальными